

ŽEPČE

Analiza usklađenosti razvojnih strategija sa društveno-ekonomskim razvojnim potrebama poslovnog i civilnog društva

Cilj ove komparativne analize je utvrditi u kojoj su mjeri razvojne strategije općine Žepče usklađene sa razvojnim potrebama poslovnog i civilnog društva koje su identifikovane u ovoj lokalnoj zajednici tokom terenskog dijela istraživanja.

Analizom je obuhvaćeno 17 postojećih ciljeva održivog razvoja, koje je utvrdila Generalna skupština Ujedinjenih nacija (UN) sa ciljem da posluže kao globalne smjernice ka održivom razvoju. Korišteni su slijedeći ciljevi održivog razvoja:

- svijet bez siromaštva;
- svijet bez gladi;
- zdravlje i blagostanje;
- kvalitetno obrazovanje;
- rodna ravnopravnost;
- čista voda i sanitarni uslovi;
- pristupačna energija iz čistih izvora;
- dostojanstven rad i ekonomski rast;
- industrija, inovacije, infrastruktura;
- smanjenje nejednakosti;
- održivi gradovi i zajednice;
- odgovorna proizvodnja i potrošnja;
- očuvanje klime;
- očuvanje vodenog svijeta;
- očuvanje života na zemlji;
- mir, pravda i snažne institucije;
- partnerstvom do cilja.

Analizom razvojnih strateških dokumenata općine Žepče utvrđeno je da postoji usklađenost sa većinom ciljeva održivog razvoja. Dakle, razvojni strateški dokumenti općine Žepče uglavnom su usklađeni sa društveno-ekonomskim razvojnim potrebama poslovnog i civilnog društva, dok je u potpunosti usklađeno šest od ukupno 17 posmatranih ciljeva održivog razvoja. Nadalje, kod deset ciljeva postoji djelimična usklađenost, dok potpuna neusklađenost postoji samo u pogledu cilja koji se odnosi na Svijet bez gladi.

Strategije općine Žepče su usklađene sa sljedećim ciljevima održivog razvoja: svijet bez siromaštva; čista voda i sanitarni uslovi; pristupačna energija iz čistih izvora; industrija, inovacije, infrastruktura; odgovorna proizvodnja i potrošnja i očuvanje klime. U odnosu na preostalih jedanaest ciljeva održivog razvoja utvrđena je djelimična usklađenost sa identifikovanim potrebama iz lokalne zajednice, a to su: zdravlje i blagostanje; kvalitetno obrazovanje; rodna ravnopravnost; dostojanstven rad i ekonomski rast; smanjenje nejednakosti; održivi gradovi i zajednice; očuvanje vodnog svijeta; očuvanje života na zemlji; mir, pravda i snažne institucije i partnerstvom do ciljeva.

Iz navedenog je evidentno da je pristup razvoju u Općini dijelom orijentisan ka održivom, participativnom razvoju. Važno je dodati da su u strateškim dokumentima pojedine relevantne potrebe lokalne zajednice navedene samo taksativno, odnosno bez jasno definisanog strateškog pravca budućeg djelovanja kako bi taj cilj zaista mogao biti i ostvaren. U takvim slučajevima je stepen usklađenosti razvojnih strategija procijenjen kao „djelomično usklađene“.

Nadalje, na osnovu analize razvojnih strateških dokumenata općine Žepče utvrđeno je da su kreatori ovih strateških dokumenata prepoznali i naveli veliki dio potreba koje su istakli i ispitanici u istraživanju. Male razlike pronalaze se u pogledu prioriteta u ostvarivanju ciljeva, što je sasvim logično, imajući na umu perspektive iz kojih polaze građani u svakodnevnom životu i objektivne prepreke i uslove sa kojima se danas suočavaju lokalne uprave.

Pored navedenog, vlast nije u dovoljnoj mjeri prepoznala nužnost unaprijeđenja niza drugih oblasti, koje su sagovornici identifikovali kao bitne za održiv razvoj kao što su: prilagođavanje Sistema obrazovanja zahtjevima tržišta rada; borba protiv gladi; te smanjenje industrijskih i komunalnih emisija u vodotoke.

Ipak radi se o jednoj strategiji koja ima veoma inkluzivan i intersekcionalan pristup gdje su glavni fokusi na razvoja privrede i poljoprivrede; poboljšanju kvaliteta života i sigurnosti građana; te povećanju energetska učinkovitost i unaprijeđenju zaštite okoliša. S tim u vezi su usklađeni i odgovarajući podciljevi, programi, mjere i aktivnosti kojima se doprinosi rješavanju pitanja, problema i potreba zajednice. Neki aspekti koji nedostaju u strategiji su dopunjeni dodatnim dokumentima kao što su Lokalni akcioni plan zapošljavanja, Gender akcioni plana za Općinu Žepče, Lokalni ekološki akcioni plan, Program kapitalnih investicija, te Strategija za mlade i dr.

U narednoj tabeli nalazi se uporedni prikaz potreba lokalne zajednice utvrđene tokom terenskog istraživanja, potreba koje su utvrđene razvojnim strateškim dokumentima općine Žepče, te stepen njihove međusobne usklađenosti u oblastima relevantnim za UN ciljevima održivog razvoja.

Ciljevi održivog razvoja	Razvojne potrebe identifikovane terenskim istraživanja.	Razvojne potrebe navedene u strateškim dokumentima općine Žepče	Mjere i aktivnosti planirane u strateškim dokumentima	Procjena stepena usklađenosti razvojnih strategija
Svijet bez siromaštva	Mnoge porodice bore se da prežive sa jako niskim izvorima prihoda i žive u izrazito neslovnim uvjetima za život; ne postoji neki vid javne	Povećanje broja građana u stanju socijalne isključenosti s prijetnjom siromaštva; nerazvijenost sustava podrške	Mjere se odnose na suzbijanje siromaštva i nezaposlenosti kroz neformalno obrazovanje, organiziranje radionica i pružanja	Usklađene

	<p>usluge niti organizacije koja bi pružala bilo kakav oblik podrške starim i iznemoglim licima.</p>	<p>osobama treće životne dobi.</p>	<p>pomoći u zapošljavanju; smanjenje broja registriranih socijalno ugroženih porodica; te jačanje institucionalne i vaninstitucionalne podrške osobama treće životne dobi.</p>	
Svijet bez gladi	<p>Ne postoji javna kuhinja.</p>	<p>Ne postoje konkretno navedene potrebe</p>	<p>Ne postoje predviđene mjere</p>	<p>Neusklađene</p>
Zdravlje i blagostanje	<p>Ne postoji urgentni centar; ne postoje programi iz oblasti zdravstvene zaštite koji su namijenjeni i dizajnirani isključivo na rješavanje potreba mladih, kao ni programi prevencije rizičnog ponašanja mladih.</p>	<p>Postoji potreba informatizacije i usklađivanja broja stanovnika i pokrivensti teritorije zdravstvenim uslugama</p>	<p>Unaprijeđenje zdravstvene i socijalne sigurnosti građana; uvođenje novih i unapređenje postojećih usluga institucija koje se bave zdravljem mladih i mladih obitelji</p>	<p>Djelimično usklađene</p>
Kvalitetno obrazovanje	<p>Nedostaje stručnih kadrova mnogih profila, prvenstveno u dominantnom metalnom sektoru, drvoprerađi i građevinarstvu, i potreba širenja tradicionalnih zanata; nedostaju obrazovni smjerovi u Općini koji oslikavaju u potrebe privrede; u Općini ne djeluje ni jedna ustanova za visokoškolsko obrazovanje; ne postoje organizirani</p>	<p>Prepoznate su potrebe usklađivanjem obrazovnih programa sa potrebama privrede, u skladu sa potrebama tržišta rada na području Općine, kao i značaj cjeloživotnog učenja za razvoj privrede</p>	<p>Navedene mjere se odnose na unaprijeđenje nastavnog sadržaja, kao i izgradnje i sanaciju obrazovne infrastrukture, te jačanje sistema cjeloživotnog obrazovanja</p>	<p>Djelimično usklađene</p>

	programi cjeloživotnog učenja i neformalnog obrazovanja mladih.			
Rodna ravnopravnost	Nije definiran institucionalni mehanizam za ravnopravnost spolova kada je u pitanju izvršna vlast; na rukovodećim pozicijama i u Općinskom vijeću u značajnom omjeru ima više muškaraca nego žena.	Prepoznata je potreba ka usmjeravanju i jačanju svijesti o rodnoj ravnopravnosti te aktivnije uključivanje i poticanje na uključivanje žena u politički život Općine kreiranje novih i unaprijeđenje postojećih zdravstvenih usluga za žene sa područja Općine.	Predviđene mjere sveukupno jačaju položaj žena u društvu.	Djelimično usklađene
Čista voda i sanitarni uslovi	Opskrba pitkom vodom je ograničena samo na grad i uže područje oko grada; najlošiji dio vodovodne mreže je u samom gradu, gdje se i stvarju najveći gubici vode zbog čestih kvarova; veći dio vodovoda u ruralnim dijelovima je dotrajavao; pokrivenost stanovništva uslugama otpadnih voda je prilično	Navedene potrebe bazirane su na rekonstrukciji vodovodne i kanalizacione infrastrukture, te uređenje sanitarnih vodozaštitnih zona	Predviđene mjere odnose se na rekonstrukciju kanalizacione mreže, smanjenja gubitaka u mreži, kao i pružanja boljih usluga potrošačima, zamjenu dotrajalih vodovodnih cijevi. Također, za potrebe priključenja potrošača iz ruralnih dijelova, neophodno je izgraditi nove	Usklađene

	niska i iznosi manje od 30%; ne postoji institucionalni nadzor nad primjenom pesticida, herbicida i umjetnih gnojiva u blizini vodozaštitnih zona.		vodovodne linije	
Pristupačna energija iz čistih izvora	Potrebno je ulaganje u distribucijsku elekto-energetsku mrežu i proširenje distribucijskih kapaciteta, kao i rekonstrukcije mreže u određenim naseljima.	Prepoznate su potrebe za unaprijeđenje energetske učinkovitost i korištenje obnovljivih izvora energije	Predviđene mjere odnose se na rekonstrukciju elektroenergetske mreže, te smanjenje troškova javne rasvjete	Usklađene
Dostojantven rad i ekonomski rast	Veliki problem su osobe koje se vode na Birou zbog zdravstvenog osiguranja, a ne traže aktivno posao već rade na crno ili van BiH; prisutan trend odlaska stručne radne snage, a prije svega radno sposobnih muškaraca u inostranstvo, neusaglašenost ponude radne snage sa zahtjevima investitora; nedostatak visokokvalificiranih radnika; prosječna neto plata je među najnižim u Kantonu.	Prepoznate su potrebe za kreiranjem razvojnih programa koji će zadržati radnu snagu na područja Općine	Navedene mjere odnose se na kreiranje novih programa prekvalifikacije s ciljem jačanja konkurentnosti radne snage i većem zapošljavanju, prvenstveno žena i mladih.	Djelimično usklađene

Industrija, inovacije, infrastruktura	<p>Neki privrednici iz privatnih poslovnih zona se žale na loše uvijete unutar nekih poslovnih zona u pogledu neriješene infrastrukture; nedovoljan je fokus na razvoj IKT sektora, kao i razvoj kvalitetnih kadrova u IKT sektoru.</p>	<p>Prepoznate su potrebe za uspostavljanjem mehanizma upravljanja poslovnim zonama i proširenjem istih; za unaprijeđenjem nastavnog sadržaja iz informatike i suvremenih tehnologija</p>	<p>Navedene mjere odnose se na jačanje poslovnih zona, kao na radove na elektrifikaciji i prometnoj infrastrukturi te proširenje postojeće industrijske zone „Polja; kao i na nabavku opreme naprednih tehnologija, te naprednu nastavu iz informatike i naprednih tehnologija</p>	<p>Usklađene</p>
Smanjenje nejednakosti	<p>Postoje društvene kategorije stanovništva koje su diskriminirane, a to su, prema mišljenju ispitanika, u prvom redu mladi, žene, i osobe sa invaliditetom; nedostaje novi objekat za centar socijalne zaštite; u sklopu osnovnih škola nema posebnih odjeljenja za učenike sa posebnim potrebama</p>	<p>Prepoznate su potrebe za unaprijeđenjem socijalne sigurnosti lica koja žive u neadekvatnim uslovima i koja su ugrožena</p>	<p>Navedene mjere odnose se na podršku rvenstveno socijalno ugroženim porodicama i licima treće starosne dobi; kao i unaprijeđenje saradnje sa dijasporom i privlačenju investicija za smanjenje broja nezaposlenih iz socijalno ugroženih kategorija i stvaranje prilika za razvoj ženskog preduzetništva</p>	<p>Djelimično usklađene</p>
Održivi gradovi i	<p>Nema razvijenih strateških planova u</p>	<p>Prepoznate su potrebe razvoja</p>	<p>Mjere se odnose na razvoj</p>	<p>Djelimično usklađene</p>

<p>zajednice</p>	<p>oblasti turizma, te je svijest o turističkim potencijalima Općine na veoma niskom nivou; razvoj poslovnih/ industrijskih zona istovremeno prouzrokuje zagađenje vodnih tokova i negativno utiče na javno zdravlje i okoliš; industrijske firme ne tretiraju svoje otpadne vode prije ispuštanja u vodene tokove, u skladu sa već postojećim zakonima; poljoprivreda je nedovoljno razvijena; poljoprivrednici nemaju praksu vršenja kemijske kontrole, tako da se korištenje mineralnih đubriva vrši neracionalno.</p>	<p>poljoprivrede kroz jačanje konkurentnosti domaćeg proizvoda; kao i izgradnje kanalizacionog sistema</p>	<p>poljoprivrednih savjetodavnih usluga, programa razvoja primarne poljoprivredne proizvodnje, te povećanja plasmana poljoprivrednih proizvoda na tržištu; kao i narekonstrukciju komunalne infrastrukture - izradu grubog filtera otpadnih voda na ulazu u prečistač kanalizacije</p>	
<p>Odgovorna proizvodnja i potrošnja</p>	<p>Stanje kotlovnice i cjelokupnog sustava grijanja je loše, kotlovnica i postojeći sistem grijanja su dotrajali, zastarjeli, energetske neefikasne i ekološki neprihvatljive; stanje svijesti građana o važnosti</p>	<p>Prepoznata je potreba za unapređenjem energetske efikasnosti i korištenje obnovljivih izvora energije; kao i za uvođenjem Sistema selektivnog prikupljanja</p>	<p>Mjere se odnose na programe primjene energetske učinkovitost i korištenje obnovljivih izvora energije kroz korištenje solarnih panela i izgradnju kotlovnice na bio otpad; kao i na naprijednje sistema upravljanja</p>	<p>Usklađene</p>

	pravilnog odlaganja i odvoza kućnog i drugog otpada nije na potrebnoj razini	otpada	krutim otpadom u vidu izgradnje i uređenja reciklažnog dvorišta i sortirnice krutog otpada	
Očuvanje klime	Zrak se zagađuje zbog postojanje zastarjelih i energetski neefikasnih i neprihvatljivih objekata i sustava grijanja stambenog, poslovnog i javnog prostora kao i korištenje električne energije na energetski neefikasan način; prirodna korita rijeka su u značajnoj mjeri devastirana, te učestala nepoštivanja ograničenja u pogledu građenja ili eksploatacije građevinskog materijala iz korita u zoni zaštite vodotoka smanjuju propusnu moć korita.	Prepoznate su potrebe primjene mjera EE u javnoj rasvjeti i javnim objektima, s ciljem potrošnje energenata koji imaju negativan utjecaj na kvalitetu zraka, kao i izgradnje komunalne infrastrukture, sanaciju klizišta, čišćenje i uređenje riječnih korita.	Navedene mjere odnose se na poboljšavanje uslova za upravljanje, korištenje i održavanje fizičke infrastrukture i resursa kako bi se spriječile štete i gubici od poplava i klizišta; kao i programi unapređenja energetske učinkovitosti i korištenja obnovljivih izvora energije	Usklađene
Očuvanje vodenog svijeta	Prevenstveno u ruralnim područjima, nema uspostavljenog sistema za odvodnju otpadnih voda, oborinske i fekalne kanalizacije; divlje deponije značajno zagađuju	Navedene potrebe baziraju se na povećaju pokrivenost stanovništva i privrednih subjekata kvalitetnom pitkom vodom i odvodnjom i	Navedene mjere odnose se na izgradnju filtera otpadnih voda	Djelimično usklađene

	izvore pitke vode.	tretmanom otpadnih voda.		
Očuvanje života na zemlji	Najveći uzročnici zagađenja tla su neadekvatno odloženi otpad, otpadne vode septičkih jama, preliva i direktnih izlivanja u tlo, postojanje minskih polja, privredne djelatnosti i neadekvatno i nekontrolisano korištenje hemijskih sredstava u poljoprivredi; otpad se organizovano prikuplja od samo 20% stanovništva.	Prepoznate su potrebe za unaprjeđenjem sistema poboljšanja upravljanja otpadom, tj. upravljanja krutim otpadom, kao i Sistema odvodnje otpadnih vod	Navedene mjere se odnose na unapređenje usluga odvoza čvrstog otpada, kao i selektiranog prikupljanja otpada, te uspostavu sistema prikupljanja elektronskog otpada	Djelimično usklađene
Mir, pravda i snažne institucije	Digitalizacija javnog sektora ide jako sporo, s obzirom da ispitanici navode da Općina nema ni infrastrukturu niti osposobljene ljude za digitalnu transformaciju.	Navedene potrebe odnose se na unaprjeđenje postojećih i uvođenje novih administrativnih usluga potencijalnim investitorima; kao i efikasnije pružanje javnih usluga i poboljšanje kvalitete života i sigurnosti građana	Navedene mjere odnose se na uvođenje novih usluga za socijalno osjetljive grupe	Djelimično usklađene
Partnerstvom do ciljeva	Općina ima jako nizak budžet koji mora da zadovolji razne sfere društvenog i ekonomskog	Ne postoje konkretne navedene mjere za ovaj cilj održivog razvoja, ali se	Nisu navedene konkretne mjere	Djelimično usklađene

	razvoja; nedostaje veće uključivanje predstavnika sa nivoa kantona i eventualno većih nivoa, i njihovo udruživanje sa općinskim sredstvima.	kroz skoro sve sektorske ciljeve u okviru razvojne strategije napominje neophodnost unaprijeđenja partnerstava u cilju poboljšanja stanja u lokalnoj zajednici, kao i partnerstava sa drugim nivoima vlasti		
--	---	---	--	--